

religieuze gesteldheid van zeg b.v. de bewoners van den Gelderschen Achterhoek. Nu trachten ze met zooveel mogelijk menschen in relatie te komen. Ze stellen hen allen dezelfde vragen. B.v.: Wat denkt ge van de almacht Gods? Wat is uw meening omtrent de goede werken? Wat verstaat ge onder loon dat God geeft? enz. We noemen natuurlijk maar een paar willekeurige voorbeelden. Tenslotte krijgt men echter een zeer groot aantal ingevulde vragenlijsten.

Nu gaat men aan de hand van die vragenlijsten een statistiek opmaken. Men zegt dan — natuurlijk na ernstige schifting en verwijdering van die tabellen, die klaarblijkelijk afkomstig zijn van menschen, die niet in de reeks behooren, omdat ze te groote afwijking vertoonen) — dat de statistische gegevens bewijzen, dat de religieuze gesteldheid in die bepaalde streek aldus is... Over God oordeelt men dit... Over het heil in Christus dat... enz. Men concludeert, dat zooveel procent van de antwoorden verraden, dat er nog een zeer groote invloed van het heidendom aanwezig is, dat voor zulk een deel b.v. het Calvinisme invloed oefende enz.

Deze statistische methode mag een oogenlijk bekoren, door haar schijnbaar wiskundige juistheid, in werkelijkheid voldoet ze toch allerminst.

Twee groote gebreken kleven haar aan. Ten eerste is het zeer moeilijk werkelijk objectieve statistieken te maken.

Immers zoo licht is ook de meest eetlijke man van wetenschap geneigd, datgene, wat zijn statistiek zou willen bederven om een of andere reden uit te schakelen, als afkomstig van een type, dat niet in de groep behoort. En bovendien is het uiterst moeilijk door mondelinge of schriftelijke vragen, die bovendien nog meermaals door een vreemde worden gedaan, een eenvoudige er toe te krijgen precies te zeggen hoe hij over de dingen denkt. Waarbij dan nog komt, dat juist in religieuze dingen, waar een kleine nuanceering in de uitdrukking een geheel anderen zin kan geven aan de uitgesproken gedachte, het zoo heel gevaarlijk is op grond van een uitdrukking van een eenvoudige, die niet gewoon is zich met wetenschappelijke nauwkeurigheid uit te drukken, een beschouwing te bouwen en een theorie op te stellen.

In de tweede plaats heeft deze methode het groote gebrek, dat ze echt Amerikaansch is, d.w.z. dat ze meer naar kracht zoekt in het constateeren, dan in het verklaren der dingen. Of we al een ongeveer juist beeld hebben van de gesteldheid in een streek of omgeving, daaraan hebben we betrekkelijk weinig. Want zoodra we moeten gaan werken met het gevondene, moeten we ook de verklaring van hetgeen gevonden werd, en de oorzaken van den geconstateerden toestand kennen. En hier laat ons de z.g. statistische methode schier geheel in den steek.

Een andere methode is die, welke sedert eenige jaren in Duitschland nogal in trek is, tengevolge van het feit, dat Friedrich Niebergall haar sterk voorstaat. Dat is de methode, die als volgt te werk gaat. Men tracht zooveel mogelijk kennis op te doen omtrent de religieuze gesteldheid van een volksdeel. Met die kennis gewapend denkt men zich een type, dat in alle opzichten aan het doorsnee type uit de omgeving gelijk is. Is men sterk bijgeloovig in de streek, doet men er aan duivelbannery, aan neerblijden van ziekten enz.; is men bovendien streng orthodox in zijn opvatting omtrent Avondmaal en Doop; omtrent de eischen van het zedelijk leven in engeren zin echter al te conciliant — welnu dan wordt een mensch geteekend, zoonoodig in een roman, die al deze eigenschappen in zich verenigd heeft. De religieuze volkskunde gaat nu een verzamelaars — vergun me het woord — aanleggen; een soort staalkaas van geestelijke gesteldheden. Het staal is het geteekende type. Naar die typen zijn dan de volksdeelen gevormd. Men heeft zelfs voorgesteld, die typen karakteristieke namen te geven. In Nederland zouden we hen b.v. kunnen noemen, Kloas Ommeland, Dork Grönning, Eelke Friër, Spouke Greidland, Ale Drent, Gait Jaan Vecht, enz.

Terecht wordt om ééne reden deze methode geprezen.

Dat is om dezelfde reden, die Niebergall bevoogt haar tot de zijne te maken.

Niebergall heeft voornamelijk het oog met zijn methode op de jonge predikanten, die hun arbeid onder het volk aanvangen. Nu is het ontegenzeggelijk waar, dat het met deze methode zeer gemakkelijk is, wanneer men in een bepaalde streek komt zijn typen te herkennen. Immers de typen blijven lang in het geheugen. Hun eigenaardigheden, hun feiten en hun groote bekoorlijkheden vergeet men niet licht. En al spoedig zal een jong predikant, wanneer hij in aanraking komt met de menschen uit zijn gemeente, allerlei eigenschappen vinden, die hem bekend zijn uit zijn typenboek. Maar...

Dat is tegelijkertijd het groote gevaar van deze methode.

Het is altijd onmogelijk een type zuiver neutraal te teekenen, en bij het lezen van de schildering van zulk een type, tegenover dat type neutraal van gevoelen te blijven. Men vindt de type aantrekkelijk of afstootend, in meer of mindere mate.

En dat is zoo buitengewoon gevaarlijk. Immers zoo heeft men het dubbele gevaar, dat men bij ontdekking ook maar van een enkele van de vroeger geziene trekken zal meenen zijn houding tegenover een volksdeel, of een sterk op den voorgrond tredend type uit dat volksdeel, te kunnen bepalen.

En zoo komt men er toe zoo heel spoedig onrecht te doen.

En tevens schuilt hier het kwaad, dat men met een groot gebaar — bijvoorbeeld — van alle Ommelanders een Kloas Ommeland wil maken. Juist bij de methode van de typenteekening ligt het gevaar voor de hand, dat men het subjectieve, het zoo heel eigenaardig persoonlijke, dat toch ieder mensch kenmerkt, ook al leeft hij als lid van een sterk gemarkeerd en getypeerd volksdeel geheel weeg, op den achtergrond gaat schuiven.

En zoo wordt de fout van het generaliseren van het volksdeeleigenaardige voor elk individu uit de streek heel groot.

Ook de methode van het typeeren kan, meenen we, de onze niet zijn.

Deze methode, hoe mooi ook om „jonge theologen" met hun typen vertrouwd te maken, heeft om haar gevaarlijken kant, ons vertrouwen niet.

We moeten zoeken naar een andere methode. Doch daarover in een volgend artikel.

J. WATERINK.

UIT DE SCHRIFT.

Rechtvaardig.

God is het, Die rechtvaardig maakt, Rom. 8: 33.

Menigmaal valt er in het leven der geloovigen een pijnlijke tegenstelling op te merken tusschen hetgeen de mond belijdt en het hart met bewustheid geniet.

Als wij belijdenis des geloofs afgelegd hebben, dan hebben we onze instemming betuigd met al de waarheden uit het goddelijk Woord die in de belijdenis liggen saamgevat.

Maar daarmee is dat alles nog niet steeds voor onze aandacht noch strekt tot onze bijzondere vertroosting.

Schijnt soms alsof de sterke vijand ons de kostbare gouden vaten der waarheid ontroofd.

Of wel, in twijfelmoedigheid verzonken, ontneemen we onszelf de kracht en de blijdschap, die de rustige aanvaarding van het Woord Gods meebrengt.

Hoe weinig honger en dorst is er dan naar de gerechtigheid.

Hoe weinig leeft dan de waarheid in ons hart.

Dit geldt vooral voor het ons vaak zoo verr? en vreemde „leerstuk" der wederkomst van Christus, om te oordeelen de levenden en de dooden.

Wij weten het wel, dat eenmaal de vierschaar Gods gespannen zal worden in dien grooten en doorlichtigen dag.

Dat de Zoon des menschen dan zitten zal op Zijn troon, in groote heerlijkheid.

Dat de boeken dan zullen geopend worden en de dooden geoordeeld worden naar hetgeen zij in deze wereld gedaan hebben, hetzij goed, hetzij kwaad.

Wij weten ook dat er ten opzichte van dien dag in onze belijdenis staat: „dien grooten dag verwachtten wij met groot verlangen om ten volle te genieten de beloften Gods in Christus Jezus onzen Heere".

De vraag is nu maar: Is dat waarheid op onze lippen?

Of verwachten we, zelfs als we onze hoop op Christus leeden stellen, dien dag niet veelzins met innerlijk heven en angst voor het heilig gericht dat ook over ons hart en leven zal gaan?

Een van de vruchten van Christus' verheerlijking aan 's Vaders rechterhand mag voor ons zijn, dat we het vast gelooven, dat we in dien dag rechtvaardig zullen verklaard worden door den Rechter van hemel en aarde.

Want wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt, wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt.

Zoo is er vrijspraak der verkorenen voor Gods vierschaar.

Wie durft beschuldigen, waar God verkoren heeft?

Wie kan verdoemen, waar God rechtvaardig maakt?

Wie mag twijfelen, waar Christus Borg is?

Deze weldaden staan nu alle met de verkiezing in verband. Daarom blinkt hier de heerlijkheid der vrije soevereine genadige verkiezing des Heeren in al haar rijkdom en troost.

Reeds van eeuwigheid af is de Heere bezig geweest de Zijnen in Christus Jezus onberispelijk voor Zich te stellen.

De publieke afkondiging mag nog toeven tot den grooten dag der dagen, de vrijspraak ligt van eeuwigheid vast voor al Gods kinderen.

Van het gezichtspunt der vertroosting uit wordt de verkiezing trouwens altijd in de H. Schrift bezien.

Genade is geen zaak van heden of gisteren, maar van eeuwigheid af.

Ongeloof en twijfelzucht bedillen het doen Gods in deze.

De oppervlakkige meent: De verkiezing staat de prediking van het vrije evangelie in den weg.

Zelfs de vromen willen zoo weinig den Heere God laten zonder Zijn hoogheid te weerspreken.

Juist het scherpste wapen tot verdediging, dat de kerk ontving, wordt een dolk op 't eigen hart, als de Satan het omkeert.

Zeker, wij moeten dat heilige niet rauwelings agraken.

Noch het op grove en onschriftuurlijke wijze prediken.

Maar evenmin mogen wij loochenen, dat in deze waarheid het veerkrachtige volbloedige hart der kerk klopt.

God heeft ons uitverkoren in Christus vóór de grondlegging der wereld, opdat wij heilig en onberispelijk voor Hem zouden zijn in de liefde.

Neen, wij maken onszelf niet rechtvaardig.

Niemand kan in dat gericht iets aanbrengeu, waardoor hij één penning van de mateloze schuld kan afdoen.

Maar juist als alle hoop ons ontzinkt en er niemand voor onze ziel schijnt te zorgen, juist dan kan ons alleen troost en vastheid geven, dat we rusten in Gods verkiezing.

Die zalige rust zal er door genade alleen dan zijn, als we vast betrouwen op het Woord des Heeren en alle Zijne beloften in Christus met blijdschap aanvaarden.

Aan onzen trouwen Ontfermer zullen we voorts overlaten ons van deze verkiezing op Zijn tijd en in Zijne mate te verzekeren, opdat we deze verkwikking voor ons dorstend hart ten volle mogen indrinken.

Veilig ons daarop verlatend belijden we het, bij alle bewustzijn van schuld, zonde en zwakheid: God is het, Die rechtvaardig maakt.

Dan weten we, dat we niet beschaamd zullen worden in dien dag, als Christus komt om verheerlijkt te worden in alle Zijne heiligen.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

Twee klippen.

VIII.

In deze artikelen zal gehandeld worden over het Kerkisme en het kerkelijk Indifferentisme.

Eerst over het Kerkisme.

In verschillende vormen komt dit voor.

Vooreerst, wanneer iemand beweert, dat er buiten zijn kerk geen zaligheid is.

Vervolgens, wanneer hij het kerkelijk instituut, waartoe hij behoort, als de alleen ware kerk beschouwt en alle andere valsch noemt.

Ten derde, wanneer hij in zijn kerk niet ziet de meest zuivere, maar de zuivere, wanneer hij haar zuiverheid niet relatief, maar absoluut opvat.

Ten vierde, wanneer hij politiek, schoolwezen, wetenschap en kunst en zoo menig ander levenssterrein afhankelijk maakt van de institutionele kerk.

Ten vijfde, wanneer men zijn lidmaatschap der geinstitutioneerde kerk practisch genoegzaam acht om het eeuwige leven te beerven.

Alsem dient gewaarschuwd tegen het kerkelijk Indifferentisme.

Vooral wenschen we er op te wijzen, wat hiermee niet wordt bedoeld.

Men mag er niet toe rekenen de toenemende onkerkelijkheid in onze dagen. Want het woord zegt het zelf, dat van kerkelijk Indifferentisme hierbij geen sprake kan zijn.

God mag hier niet gedacht aan die hollandsche stroomingen, die van het kerkelijk instituut als zoodanig niets meer weten willen.

Neen, dit kerkelijk Indifferentisme openbaart zich juist bij hen, die tot eenig kerkelijk instituut behooren.

Lijdt het Kerkisme aan overschatting van de kerk als instituut, het kerkelijk Indifferentisme lijdt aan overschatting van die kerk, welke in onze apostolische Geloofsbelijdenis geheeten wordt de heilige, algemeene en christelijke.

Wellicht vraagt men: kan dit geloofsstuk ooit overdreven worden?

Kan de konsekventie van deze belijdenis ooit te ver worden getrokken?

Kan wel ooit met de sterke bezieling het antwoord van den Heidelberg als eigen overtuiging worden voorgedragen: „Dat de Zoon Gods uit het gansche menschen geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, in eenigheid des waren geloofs, van het begin der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven"?

In trouwe, op zichzelf is alle overdrijving hier onmogelijk.

Elke gedachte hier ontwikkeld: de uitverkiezing als oorsprong van de kerk; Geest en Woord als de werkzame middelen ter vergadering van die kerk; de eeuwigheid van het ware geloof als de band van de kerk; de wereldgeschiedenis als de duur van de kerk; het leven in Christus als voorwaarde voor het lidmaatschap van de kerk, is in de Schrift gefundeerd en daarom onomstootelijk.

Te veel kan men hieruit moeilijk putten.

Te krachtige klem kunt gij op elk dier uitdrukkingen kwalijk leggen.

Te
niet in
Doe
om de
verlies
God
denkle
iedere
Hij
een an
zijner
Feu
kunt n
Het
zonde
Volk
Maar
Geest
De
evenw
onderv
De S
beperk
Zijn w
bewege
Op
Maar
verval
Dan
Dan
zonde
den zo
Daar
verant
handba
De
vigen
Gij
Maar
dat ge
kiezing
En
tot he
En
Lond
Dan
waard
De
Zee
Maar
verkie
En
Het
der ge
Dat
worde
Wel
Er
den te
telijke
schijn
Dat
veront
Dat
als op
Zij
maar
Alse
Alse
wel h
bepali
En
algem
wend
belijde
Dat
= 0
Wat
is af t
tegen
rouw
revolu
ons
Men
te zie
Toe
De
maar
kleine
schou
Gaa
heid t
Het
het ke
pel is
nische
Bij
forme
onzer
het k
welke
Het
kerk
Het
Of
uitslu
den t